

Faisnéis Ráithiúil **Banc Ceannais na hÉireann**

Earrach 1973

Ailíniú Praghasanna san CEE*

Le Pól Ó Duibhir

Coimriú

Nuair a bunaíodh Cópobal Eacnamaíochta na hEorpa, agus nuair a tosaíodh ar dhleachtanna custaim idir na sé státbhaill a laghdú, bhíothas ag súil le hailíniú praghasanna idir mhargaí na státball. Ag tús na seacadaí rinneadh iarrachtaí éagsúla leis an ailíniú seo a thomhas ach níor éirigh leo toisc nach raibh staidrimh cuí ar fáil.

Rinne an t-údar fhéin iarracht ar seo, ag baint úsáide dó as staidrimh trádála an OECD, ach ba léir ó na torthaí nach raibh sé seo sásúil ach an oiread.

Tháinig Coimisiún Cópobal Eacnamaíochta na hEorpa ar an dtuairim nach bhféadfaí staidéar sásúil a dhéanamh leis na staidrimh a bhí ar fáil ag an am, agus thuigeadar go mba ghá staidrimh ar leith a bhailiú chuige seo amháin. Thosnaíodar féin, más ea, ar fhiosrúcháin chóaimsearacha ins na sé státbhaill, le staidrimh a bhailiú ar phraghasanna miondíolúcháin. Bhaineadh na staidrimh le hearraí caighdeánacha, agus, mar seo, bheidís inchomparáide ó thír go tír. Tosnaíodh ar na fiosrúcháin seo i 1966 agus tá siad ar siúl ó shoin. Tá feabhas mór á chur ortha de réir a chéile.

Ainneoin seo, tá na fiosrúcháin fós lochtach maidir le cur i láthair a gcuid torthaí. Deineann an t-alt seo an príomh locht ar an bhfiosrúchán a scrúdú agus molann sé bealach a leighis.

Sé an locht is mó ar an bhfiosrúchán ná seo. Cé go bhfuil sé in ainm is a bheith ag déanamh staidéar ar na sé státbhaill, ní chuirtear san áireamh ins na torthaí ach margaí dhá thíortha do gach earra: an margadh ina bhfuil an praghas is airde, agus an ceann ina bhfuil an praghas is lú don earra sin. Molann an t-alt seo bealach ina bhféadfaí na sé margaí a chur san áireamh ag an am gcéanna, agus, ar ndóigh, is mó an bhuntáiste a bheadh ann anois agus naoi dtíortha i gceist.

Sainmhíniú

Sé is aidhm don alt seo ná an modhchóras is fearr a aimsiú le hailíniú praghasanna sa CEE a mheas i gcás earraí déantúisíochta. Ní insuime linn ardú nó ísliú praghasanna aonair, ach an t-ailíniú idir phraghasanna ar mhargaí éagsúla an Cópobail a mheas. Le staidéar mar seo is gá claoi le hiarmairtí ar leith. Marach seo, bheadh orainn plé le cúrsaí ilghnéitheacha mar structúir costanna tionscaláíochta na dtíortha éagsúla a chur i gcomórtas lena chéile, agus freisin b'fhéidir, structúir an éilimh, rátaí bolgaidh nó fiú a leithne is atá lucht cairtéala, lucht monoplachta, nó lucht aoncheannaíochta in ranna eacnamaíochta éagsúla na dtíortha trí chéile. Ba staidéar ar leith é gach ceann de na gnéithe thuasluaite, agus mar sin seachnaítear iad san alt seo.

*Tá foclóirín ar leathanach 70 dóibh siúd gur mian leo úsáid a bhaint as.

Nóta: Tá an t-údar ag obair san Roinn Airgeadais; tá sé féin freagarthach as na tuairimí a nochtar san alt seo agus ní gá gur mar a chéile na tuairimí sin agus tuairimí an Bhainc ná tuairimí na Roinne Airgeadais.

Túsiarrachtaí

Deineadh roinnt iarrachtaí ag tús na seascaidí le tionchur an CEE ar phraghasanna íditheora a mheas, ach bhíodar seo anghinearálta, agus níor tháinig aon toradh fiúntach astu¹. Tamall níos déanaí rinne an t-Ollamh Kirschen agus roinnt comhleacaithe iarracht eile ar an tionchur seo a mheas, ach toisc bearnaí staidrimh níor tháinig as ach sraith moltaí do mhodhchóras don a leithéid de staidéar a dhéanfaí nuair a bheadh sách staidrimh ar fáil san todhchaí².

Táscshraitheanna Praghasanna Náisiúnta

An bealach is simplí, ar ndóigh, sea táscshraitheanna praghasanna náisiúnta a chur i gcomparáid lena chéile. Ach níl seo sásúil ar chor ar bith má tá sé i gceist againn comparáid a dhéanamh idir fréamhléibhéil praghasanna (mar is ar an léibhéal seo a dhéanfaí ailíniú ortha de dheasca saorthrádála) seachas athraithe ina léibhéil choibhneasta. Thairis seo d'fhéadfadh go mbeadh difir idir réimse na n-earraí a háireofaí ins na táscshraitheanna náisiúnta, rud a chuirfeadh bac ar aon chomparáid. Cuirtear bac eile ar an gcomparáid nuair nach mbíonn gairmranna na n-earraí sách mionroinnte nó nuair nach mbíonn táscshraitheanna ar fáil ach do staidéanna éagsúla táirgíochta ins na tíortha éagsúla. Tharla seo i gcás staidéar ar dhéantús earraí ceimice san Eoraip tamall ó shoin.³

Staidrimh Trádála

Foinnse eile faisnéise go mb'fhiú é a scrúdú sea staidrimh easpórtála an Eagraíocht um Chomhar agus Forbairt Eacnamaíochta (OECD). Scrúdaíos staidrimh easpórtála laistigh den Chóphobal do réimse teoranta earraí san dá bhliain 1961 agus 1966 agus ríomhas co-éifeacht scaipthe dá aonadpraghasanna timpeall ar an mheán aonadpraghas easpórtála do chúig gairmranna.

Tá anteora leis an modh seo ar ndóigh. Is aonaid mheáchain iad na haonaid a úsáidtear (\$/tonna méadrach), agus cé go mbeadh seo níos sásúla i gcásanna ina raibh dlúbhaint idir meáchan agus mianach earra, ar éigin is fiú mórán é i gcás earraí nach bhfuil athrú mianaigh le sonrú ina meáchan. I gcás gluasteán, mar shampla, tá gaol éigin idir meáchan agus mianach, ach i gcás gléasra griangrafadóireachta ní hamhlaidh atá ar chor ar bith. Sa tslí seo d'fhéadfadh go raibh speisialú ar siúl idir tíortha an Chóphobail laistigh den ghairmroinn céanna gan é seo a bheith le sonrú sna staidrimh meáchain. Cleachtadh sea é seo a bhaineann IBM anúsáid as ar fud an domhain. Bheadh mionroinnt níos mine ag teastáil le teacht thar an deacracht seo. Léiríonn na torthaí thíos roinnt de na lochtaí ar an modhchóras seo.

Có-éifeacht scaipthe aonadpraghasanna bunaithe ar staidrimh trádála

Tréimhse	Siúit	Ceimicí orgánacha	Éadaí olla	Éadaí tacair	Clóscríobh-nóirí	Gluaisteáin
1961	2.70	21.96	24.50	20.77	18.55	6.02
1966	49.76	29.77	0.53	15.92	44.37	5.15

Tá na torthaí thuas ar fad débhríoch. De réir ár gcó-éifeachta, bhí ailíniú in trí cás: éadaí olla, éadaí tacair, agus gluasteáin; agus méadú difríochta sna trí cinn eile: clóscríobhnóirí, ceimicí orgánacha, agus siúit.

Ní féidir brí sásúil a bhaint as na staidrimh seo de bharr ardú ginearálta praghasanna i gcásanna áirithe agus titim ginearálta i gcásanna eile. Tharla

mearbhall staidrimh i gcás amháin de bharr maolú figiúirí. Freisin ní léir an ionann athrú praghas agus athrú sa chineál earraí atá á easportáil ag an tír áirithe sin.

Ní chosúil gur tharla camadh suntasach ar na figiúirí idir an dá thréimhse toisc dleachta custaim, cánacha nó costaisí iompair. D'fhéadfaí cur i gcoinne an bealach inar roghnaíodh na hearraí agus a rá narbh léiriú ceart iad ar phraghasanna imthrádála an Chóphobail i gcoiteann. Freisin ba cheart earraí a roghnú a raibh dlúcheangail idir a meáchain agus a mianach, ach b'ionann seo agus an staidéar a theorannú do bhunábhar agus innealra trom. Is faide iad seo ó na praghasanna miondíolúcháin atá faoi chomaoin againn.

Mar sin is léir nach leor iad na figiúirí seo le hailníú praghasanna miondíolúcháin sa Chóphobal a scrúdú. Seo í an fáth go raibh ar Choimisiún an Chóphobail a chuid staidéar féin a chur ar bun le seo a dhéanamh. Bheartaigh siad ar staidrimh a bhailiú as an nua sna sé tíortha ag an am gcéanna agus faoi na coinníollacha is na sainmhínithe céanna. Chinneadar ar miondealú agus caighdeánú leathan a chur i bhfeidhm, mar is ar an dóigh seo amháin a fhéadfaí bheith iontaoibheach as na torthaí agus tuairimí dlisteanacha eacnamaíochta a bhaint astu.

Fiosrúchán an Choimisiúin

I nDeire Fómhair 1966, thosaigh an Coimisiún ar shraith fiosrúcháin praghasanna in ollmhargaí agus sainiopaí in sé státbhall an Chóphobail le tionchur an Chómhargaidh ar phraghasanna miondíolúcháin a mheas. Deineadh réamhfiosrúchán in Aibreán 1966 ach níorbh fhiú leo é a fhoilsiú. Cuireadh feabhas ar an modhchóras faoi Dheire Fómhair na bliana sin agus arís faoi Aibreán 1967.⁴ Sé seo an t-aon fhiosrúchán inar ionann praghasanna agus an fíorpraghas díolúcháin (sé sin, lacáistí agus cánacha a chur san áireamh) agus ina bhfuil earraí rangnaithe ar bhonn inchomparáide. B'fhiú freisin uanaíocht eacnamaíochta na dtíortha éagsúla a chur san áireamh, ar a laghad go dtí go mbeadh aontas eacnamaíochta bainte amach acu, ach is ar éigin is féidir seo a dhéanamh mar nach féidir teacht ar aon tomhas sásúil amháin a léireadh suíomh tíre san uanaíocht ag aon am ar leith.

Is trua nár tosaíodh ar an staidéar seo níos luaithe, mar, faoi 1967 bhí dleachta-anna custaim an Chóphobail tar éis titim go dtí 15% dá léibhéil bhunaidh. Ba insuime é dóthain staidrimh a bheith againn le tionchur an laghdú dleachta ar na hearraí seo a mheas. Mar atá caithfear iad a fhionnadh trí phraghasmothálacht na n-earraí a léirítear sa bhfiosrúchán, ach baineann seo le tréimhse níos déanaí agus ní fios ar athraigh sé idir an dá linn. Ar ndóigh, baineann roinnt de lochtaí an mhodhchóras "benchmark" le hainilís dá leithéid. Sé sin, meastar na hiarmairtí ar fad a tugtar faoi ndeara a theacht ó pé "bunchúis" atá faoi chomaoin.^{5, 6}

Roimh breathnú dúinn ar thorthaí fhiosrúcháin an Choimisiúin, tá roinnt sonraithe faoi na modhchóras gur fiú iad a lua:

—toghadh ollmhargaí don bhfiosrúchán toisc gur measadh gur ionntu seo a bheadh an praghasmothálacht is mó le fáil.

—roghnaíodh earraí leis an réimse ba leithne a fhéadfaí a chlúdach. Ach ag an am gcéanna, teoraíodh iad dóibh siúd a fhéadfaí caighdeán cinnte a chur i bhfeidhm orthu, ionas go bhféadfaí comparáid a dhéanamh idir earraí den mhianach céanna sna sé tíortha. Is bunriachtanas é seo i gcomparáidí praghasanna idirnáisiúnta, ach ciallaíonn sé nach féidir iompar íditheora a chur san áireamh ach ar éigin. B'iad na hearraí a roghnaíodh ná iad siúd a bhí páirteach in imthrádáil an Chóphobail, cé nach raibh an rogha bunaithe ar a dtábhacht san imthrádáil seo. Ciallaíonn seo nach

féidir aon torthaí a aimseofaí de bharr an fhiosrúcháin seo a chur i bhfeidhm ar imthrádáil an Chóphobail ina iomlán, nó ar an réimse iomlán earraí iditheora. Is fiú seo a choinneáil in aigne agus sinn ag plé le torthaí an fhiosrúcháin.

—sa chás inar fhreagair roinnt earraí don aon sainmhíniú roghnaíodh an ceann a raibh an díolúchán ba mhó air sa siopa sin. Ciallaíonn seo ná beadh an comparáid díreach céanna i gceist dá mbeadh athrú idir líon díolúcháin earraí éagsúla san dá thréimhse faoi chomaoin. Mar shampla, má sholáthraíonn cineál áirithe earra 30% de mhargadh siopa amháin san chéad thréimhse, ní chórófaí é agus díol níos mó ar cineál eile. Ach dá sholáithreodh sé 60% san dara thréimhse, chórófaí é.

—aimsíodh praghasanna ar dtús in airgead náisiúnta na státball, agus ansin aistríodh go dollair iad ag rátaí oifigiúla malairte. Mheasfá, b'fhéidir, nach mbeadh an modh seo sásúil sa chás ina mbeadh airgead reatha náisiúnta áirithe ar róluach ag an ráta malairte oifigiúil. Ach níl aon dul as an modh seo, agus, pé scéal é, is ag an ráta oifigiúil a threasnaíonn na hearraí na teorainneacha idirnáisiúnta. Is fiosrúchán é seo ar mheicníocht ailíniú praghasanna ar léibhéal an ollmhargaidh, agus ní chuirfeadh sé leis puinn neamhoiriúnacht na rátaí oifigiúla a thabhairt isteach sa scéal.

Tar éis praghasanna earra amháin a chinneadh in dollair, dealaítear an praghas is lú ón praghas is airde, agus léirítear an difir mar chéatadán den phraghas is ísle. Ar an mbealach seo bhíodas ag súil staidéar a dhéanamh ar éabhlóid phraghasanna agus aon claonadh i dtreo cothromaíochta nó ailínithe a aimsiú.

Na Torthaí

Ar an mbunús seo, deirtear linn, ar an meán, go raibh claonadh i dtreo ailíniú praghasanna, agus gur léiríodh seo le titim san mheán difir ó 59% go 58%. Séard atá san mheán difir seo ná meán uimhríochta na difríochtaí aonair.

Tá an staidéar seo an-suimiúil, go háirithe maidir lena mhodhchóras agus, cinnte, beidh sé an-úsáideach amach anseo nuair a bheidh torthaí dóthain fiosrúcháin ar fáil, agus feabhas curtha ar an mhodhchóras féin, le torthaí a bheadh inghlactha ó thaobh anailís staidrimh a sholáthar. Go dtí sin beidh roinnt míbhuntáistí ag baint le húsáid na dtorthaí don té nach bhfuil ar a aire.

Lochtaí an táscuimhir difríochta

(a) *Léirítear an difir mar chéatadán den phraghas is ísle seachas mar fréamh-uimhir.*

De bharr seo bheadh méadú san táscuimhir difríochta, áit ná beadh aon athrú ar an fréamhdhifir, ach praghasanna a thitim go gearnála.⁷

Ar an dul céanna, dhéanfaí maolrá ar dhifir a mhéadaigh de thoradh ardú sa phraghas is airde, seachas íslíú sa phraghas is ísle.⁸

Radio iniompraithe, 4 bhanna, uimh 1

Tréimhse	Tásc-uimhir	An Ghearmáin	An Fhrainc	An Iodáil	An Ísiltír	An Bheilg	Luxembourg
	78	100	178	151	154	165	167
II	84	92	168	132	130	130	126

(Léirítear praghasanna anseo mar chéatadán den phraghas Gearmánach sa chéad tréimhse.)

Cé gur thit an fréamhdhifir ó 78 go 76 (-2.5%)⁹, d'ardaigh an táscuimhir ó 78 go 84 (+8%).

Sa chás thíos bhí laghdú sa táscuimhir fhaid a bhí praghasanna ag ardú:

Gluaisteán, uimh 4

Tréimhse	Tásc-uimhir	An Ghearmáin	An Fhrainc	An Iodáil	An Ísiltír	An Bheilg	Luxembourg
I	27	100	117	118	118	102	93
II	23	114	141	124	136	126	123

Ní féidir mórán iontaoibhe a bheith as claonadh bunaithe ar mheán uimhriochta a leithéid de tháscuimhreacha. Tugadh athrú ginearálta praghasanna fé ndeara in 10 n-earraí den 29 a scrúdaíodh don pháipéar seo.

(b) *Ní thomhastar ach an difir idir an praghas is airde agus an praghas is ísle.*

Is ionann seo is a rá nach dtugtar aon aird ar athraithe laistigh den dá phraghas seo. Sampla thar na bearta sea an ceamara thíos.

Ceamara, uimh 2

Tréimhse	Tásc-uimhir	An Ghearmáin	An Fhrainc	An Iodáil	An Ísiltír	An Bheilg	Luxembourg
I	20	100	96	99	92	88	105
II	20	100	105	88	92	91	95

Ainneoin mórathrú a theacht ar chúrsaí, níor athraigh an táscuimhir ar chor ar bith. Deineadh an difir sa chéad tréimhse a thomhas idir an praghas Beilgeach (88) agus praghas Luxembourg (105). I rith an tréimhse faoi chomaoín, bhí geall le hailíniú iomlán idir an dá phraghas seo, ach d'eisréimnigh praghas na Fraince ó praghas na hIodála chomh mór sin gur eatarthu siúd a deineadh an difir a thomhas san dara thréimhse. Sa chás seo leis, treasnaíonn praghas Luxembourg an réimse ar fad gan chur isteach ar an táscuimhir ar chor ar bith.

Malartrogha ar Chóras an Choimisiúin

Mar sin, braitheann an táscuimhir ar athraithe sna praghasanna foirceann, agus is minic nach leor iad seo amháin leis an athrú bunúsach idir an dá thréimhse a léiriú. Dá bharr seo ní féidir éifeacht an CEE ar ailíniú phraghasanna a mheas ó na torthaí seo san chruth ina bhfuil siad faoi láthair. Is léir mar sin féin, nach sa staidéar atá an locht ach san mhodh ina gcuirtear na torthaí i láthair, sé sin, sa táscuimhir áirithe a húsaideadh. Le himeacht ama líonfar na bearnaí, cuirfear feabhas ar an gcóras bailiúchán sonraithe, agus beidh sraith sách fada torthaí ar fáil le míniú eacnamaíochta a bhaint as. Ach obair in aisce a bheidh ann an fhaid a leantar leis an táscuimhir mí-éifeachtach céanna.

Is léir do chách nach féidir le táscuimhir ar bith an scéal iomlán a insint, ní chuige sin atá sé. Ach ba chóir go léireodh sé na gnéithe is tábhachtaí den ábhar faoi chomaoin, agus fágann táscuimhir an Choimisiúin sa chás seo iomarca gnéithe tábhachtacha lasmuigh dá scóip.

Molaim, mar sin, go n-úsáidfe an táscuimhir céanna a luas níos luaithe i leith na staidrimh trádála. Bheadh dhá mór bhuntáiste aige seo:

(a)

Ní bheadh an róthionchur céanna ag na praghasanna foircenn is atá faoi láthair. Dhéanfadh an táscuimhir nua seo an scaipeadh thart ar an mheán a thomhas agus ní bheadh ach an séú (naoú) chuid d'aon athrú praghas le sonrú ann. Ar bhealach, bheadh sé níos measardha ná táscuimhir an Choimisiúin.

(b)

Chuirfe athraithe praghas laistigh de na foircinn san áireamh. Sa tslí seo bheadh ailíniú praghasanna laistigh de na foircinn le sonrú, rud nach fíor faoi láthair.

Is féidir seo a léiriú le cúpla sampla:

Sampla I Radio iniompraithe, 4 bhanna, uimh 1

Tréimhse	Có-éifeacht scaipthe	Táscuimhir an Choimisiúin	Fréamhdhifir
I	12	78	78
II	11	84	76

(Léirítear an fréamhdhifir mar chéatadán den phraghas Gearmánach san chéad tréimhse. Is ionann na hearraí seo agus iad siúd ar tugadh staidrimh dóibh cheana.)

Sa chás seo d'ardaigh táscuimhir an Choimisiúin, ainneoin titime sa fréamhdhifir, toisc titime ginearálta praghasanna. Níorbh amhlaidh don có-éifeacht áfach.

Sampla II Gluaisteán, uimh 4

Tréimhse	Có-éifeacht scaipthe	Táscuimhir an Choimisiúin	Fréamhdhifir
I	9	27	25
II	6	23	27

Sa chás seo thit táscuimhir an Choimisiúin, ainneoin ardú san fréamhdhifir, toisc ardú ginearálta praghasanna. Tá an camadh seo le sonrú ar nós áibhéalach san chó-éifeacht scaipthe, *ach* bhí ailíniú idir praghasanna na hIodáile, na Beilge agus Luxembourg, rud a d'éalaigh ón mhodh tomhais a bhí ag brath ar na foircinn amháin.

Sampla III Ceamara, uimh 2

Tréimhse	Có-éifeacht scaipthe	Táscuimhir an Choimisiúin	Fréamhdhifir
I	4.8	20	17
II	5.2	20	17

Sa chás seo mhair táscuimhir an Choimisiúin agus an fréamhdhifir gan athrú. Is ag na foircinn anháin a bhí an malartú cóchruthach, agus tá breis scaipeadh thart ar an mheán san dara thréimhse. Tá seo san áireamh san chó-éifeacht scaipthe.

Os rud é gur fearr an có-éifeacht scaipthe ná táscuimhir (foirceann) an Choimisiúin, is trua nach mbaineann an CEE úsáid as. D'fhéadfaí có-éifeachtaí scaipthe a ríomhadh go furasta do na hearraí ar fad san bhfiosrúchán le clár an-bheag ríomhathóra, agus b'fhiú go mór é.

Foclóirín

Áibhéalach	exaggerated	Inchomparáide	comparable
Ailíniú	alignment	Iompar íditheora	consumer behaviour
Aonadphraghas	unit price	Léibhéil choibhneasta	relative levels
Aoncheannaíochta	monopsony	Malartrogha	alternative
Bearna	gap	Maolrá	understating
Bolgadh	inflation	Maolú	rounding
Bonn	base	Meán uimhríochta	arithmetic mean
Bunábhar	raw material	Mearbhall	aberration
Cáin cheannaithe	purchase tax	Meicníocht	mechanics
Cairtéal	cartel	Mianach	quality
Camadh	distortion	Miondíolúchán	retailing
Claonadh (claonta)	trend, bias (biased)	Mionroinnt	disaggregation
Clárphraghas	list price	Modhchóras	methodology
Cóchruthach	symmetrical	Monoplacht	monopoly
Có-éifeacht scaipthe	dispersion coefficient	Mothálacht	elasticity
Comhleacaí	colleague	Ollmhargadh	super or department store
Cóphobal			
Eacnamaíochta na hEorpa (CEE)	EEC	Rangnaithe	classified
Débhrioch	ambiguous	Réimse	range
Diall caighdeánach	standard deviation	Ríomhadh	calculate
Difríocht	disparity	Ríomhathóir	calculator, computer
Dóchúlacht	probability	Roinn	sector
Eadarthrádáil na stát	inter-state trade	Róluach (ar)	over-valued
Earraí fíodóireachta	textiles	Sainmhíniú	definition
Éileamh	demand	Sainsiopa	specialist store
Eisréimniú	divergence	Scimeal	film stock
Fionnadh	discover, impute	Siúit	jute
Foirceann	extremity	Soláthar	supply
Fréamhdhifir	absolute disparity	Speisialú	specialisation
Fréamhleibhéal	absolute level	Sraith	series
Fréamhuimhir	absolute number	Staidrimh	statistics
Gairmroinn	category	Tacar	synthetic
Iarmairt	effect	Táscshraith	index series
Íditheoir	consumer	Táscuimhir	index number
Inthrádáil	intra-Community	Tomhas	measure
an Chóphobail	trade	Tuar	forecasting
		Unaíocht	cycle

Nótaí

1. Le consommateur dans le Marché Commun; in *Atti del Convegno Nazionale di Studio del Cost della Vita*. (Torino, 1963) a cura dell' Unione Nazionale Consumatori, Roma 1964. agus:
Bulletin d'Information de l'Union Federale de la Consommation eagrán speisialta "Europe" le himeachtaí an dara Chomhairle Éiditheora (Paris, Márta 1963).
2. *Cahiers Economiques de Bruxelles*, Uimh. 31, 1966.
3. *A Study of the Chemical Industry in Some European Countries*, Midland Bank.
4. féach: Office Statistique des Communautés Européennes, *Bulletin Général* 4/67 lth. 15 agus 9/67 lth. 4.
5. féach: Trade Liberalisation under the "Kennedy Round" —The Static Effects, by Bela Balassa agus Mordechai Kreinin. *Review of Economic Studies* (Bealtaine 1967) lth. 125.
agus: L. B. Kraus, United States Imports 1947-58, in *Econometrica* (Aibreán 1962) lth. 221-238 do thomhas mothálacht praghas agus dleachta, agus léirmheas ar na tomhais san alt in RES thuas.
6. féach: Verdoorn & Meyer zu Schlochtern, Trade Creation and Trade Diversion in the Common Market, in *European Integration and Economic Reality* (Bruges, 1964) lth. 96 is ar lean.
agus: Tráchtús Balassa ar na figiúirí a sholáthraigh sé san *Economic Journal* (Márta 1967) lth. 1, áit a tharraingíonn sé isteach cuid mhaith toscaí coimhthíoch le miníú a thabhairt ar roinnt staidrimh diallacha.
7. Léirítear fréamhdhifir 20 (120-100) mar 20%, ach nuair is de bharr difir idir 80 agus 100 atá sé, léirítear é mar 25% ($20 \times 100/80$) agus $20 \times 100/80$).
8. Tugann fréamhdhifir 20 (120-100) a ardaíonn go 30 (130-100) táscuimhir de 20% sa chéad tréimhse agus 30% sa dara cheann—difir 10%. Ach tugann fréamhdhifir 20 (120-100) a ardaíonn go 30 (120-90) táscuimhir de 20% sa chéad tréimhse agus 33% sa dara cheann—difir 13%.
9. Níl na praghasanna seo inchoimparáide thar am. Ach sé an modhchóras staidrimh atá faoi ionsaí agam anseo agus mar sin ní gá gur ionann na figiúirí seo agus an fíorathrú praghasanna idir an dá thréimhse.